

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу ДАНИЛЮКА Володимира Петровича
«Українське ігрове кіно як чинник консолідації суспільства та
утвердження громадянської ідентичності»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки
зі спеціальності 034 Культурологія**

Актуальність дослідження Данилюка Володимира Петровича «Українське ігрове кіно як чинник консолідації суспільства та утвердження громадянської ідентичності» визначається насамперед, тим, що упродовж визначального десятиліття (2014–2025 рр.) вітчизняний екранний простір трансформувалася під впливом екзистенційних викликів, перетворившись із сфери розваг на інструмент деколонізації пам'яті та мобілізації культурних символів. Сучасні ігрові фільми через рефлексію тем героїзму та опрацювання колективних травм забезпечують формування ціннісних орієнтирів політичної нації. Українське ігрове кіно активно прагне відобразити цінності українців, ідеологічні позиції їхніх героїв, використовуючи при цьому національну культуру як вирішально важливу для досягнення порозуміння у суспільстві й усвідомлення чи переосмислення подій російсько-української війни.

Здобувачем чітко визначено мету і завдання дослідження. Мета дослідження – виявити та проаналізувати соціокультурні механізми, за допомогою яких українське ігрове кіно (2014–2025 рр.) постає чинником суспільної консолідації та інструментом формування громадянської ідентичності в умовах екзистенційних викликів, – досягнута. Основні завдання розкрито у трьох розділах дисертації. Об'єкт і предмет дослідження відповідають темі дослідження. Зміст і структура роботи демонструють чітке усвідомлення автором значущості окресленої проблеми.

Результати дослідження мають наукову новизну, яка полягає передусім у тому, що вперше розроблено та обґрунтовано комплексний аналітичний підхід

до вивчення кінематографа як чинника суспільної консолідації та утвердження громадянської ідентичності, що охоплює три взаємопов'язані аспекти: символічне конструювання, механізми впливу та соціальний ефект. Досліджено стратегії реінтерпретації текстів культури та демістифікації радянсько-російських ідеологічних конструктів в українському ігровому кіно як засіб деколонізації свідомості. Здобувачем виокремлено провідні наративні стратегії та ідентифікаційні моделі (зокрема гендерні та інклюзивні), що сприяють подоланню колективних травм та зміцненню внутрішньої соціокультурної стійкості суспільства. Удосконалено підходи до розуміння «м'якої сили» кінематографа, яка через конвертацію естетичного капіталу в міжнародну підтримку трансформує символічний ресурс фільму в інструмент інституційної адвокації національних інтересів на світовій арені.

Сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертаційному дослідженні В. П. Данилюка, є обґрунтованими. Зокрема, у роботі доведено, що в українському ігровому кіно, зокрема, історико-драматичного та воєнного спрямування, визначеного періоду (2014–2025 рр.) простежується орієнтація на деколонізацію культурної пам'яті та формування наративів інтелектуального спротиву, що визначає роль кіномистецтва як важливого чинника сучасного націєтворчого дискурсу. Аргументовано, що переосмислення екранних образів та життєвих траєкторій знакових постатей національної історії й культури у сучасному кінодискурсі дає глядачеві можливість відчувати себе частиною тривалого історичного процесу. Запропоновано типологію героїчних образів (воїн, волонтер, цивільний учасник спротиву), яка пропонує глядачеві варіативні моделі ідентифікації та легітимізує різні форми служіння суспільству. Сучасний український кінематограф постає дієвим інструментом перетворення історичної травми на енергію державотворення та громадянського єднання.

Вагомим результатом дослідження є висновок, що наративні стратегії опрацювання колективних травм виконують терапевтичну та консолідуючу функції, трансформуючи «досвід жертви» у фундамент національної незламності. У період повномасштабної збройної агресії українське ігрове кіно остаточно утвердилося як стратегічний ресурс соціокультурної стійкості та простір для моделювання внутрішньої консолідації.

У роботі звернено увагу, що культурні та соціальні трансформації, репрезентовані сучасним українським ігровим кіно, мають не лише естетичне, а й фундаментальне безпекове та державотворче значення. Перехід від героя–жертви до героя–відповідального громадянина сприяє формуванню у глядача психологічної готовності до активної соціальної дії. Це перетворює кінематограф на інструмент «м'якої сили», що готує суспільство до викликів довготривалої боротьби, замінюючи депресивне проживання травми конструктивною солідарністю.

Здобувачем доведено здатність кінематографа створювати конкурентоспроможні та змістовно глибокі образи спротиву, що сприяє ефективній трансляції власних ціннісних орієнтирів України у глобальний світ. Ці висновки підтверджують, що кінематограф постає не лише мистецькою формою, а й механізмом соціокультурного самозбереження, що закладає підґрунтя для формування самостійного стратегічного наративу України, здатного протистояти зовнішнім інтерпретаціям та утверджувати суб'єктність нації в міжнародному культурному просторі.

Авторський задум втілено на підставі широкої джерельної бази, а також глибокої аналітичної роботи. Здобувачем зібрано значний фактичний матеріал щодо ролі сучасного українського ігрового кіно як чинника консолідації суспільства.

Результати дослідження В. П. Данилюка мають не лише теоретичне, але й практичне значення – можуть бути використані як для подальшого розроблення

питань, пов'язаних із розвитком українського кіномистецтва, так і у навчальному процесі при підготовці фахівців з культурології, кіно- та телемистецтва.

Усі теоретичні та методологічні положення, аналітичні висновки та практичні рекомендації, що виносяться на захист, є результатом особистих авторських розвідок здобувача. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, авторові належать лише ті ідеї, теоретичні положення та результати аналізу, які безпосередньо викладені в дисертації та є його особистим науковим здобутком. Основні положення і результати дисертації викладено у 10-ти публікаціях, із них – 4 статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття у виданні, віднесеному до міжнародної наукометричної бази Scopus, 5 публікацій апробаційного характеру – у збірниках тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота написана українською мовою. Виклад матеріалу логічний, послідовний, доступний для сприйняття, демонструє фахову підготовку здобувача.

Разом з тим є побажання для подальшого осмислення проблематики дослідження.

1. Автор робить акцент на державній підтримці кіно, що подекуди «затіняє» роль незалежних митців та волонтерських спільнот, які часто є першоджерелами смислів у сучасному кінопроцесі.

2. З огляду на те, що дослідження охоплює період до 2025 року, існує певна ймовірність того, що трансформація кінопроцесу після завершення активної фази війни може скоригувати частину висновків.

Проте висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку роботи. Дисертація Данилюка Володимира Петровича «Українське ігрове кіно як чинник консолідації суспільства та утвердження громадянської ідентичності» виконана на належному науковому рівні, є завершеним науковим дослідженням,

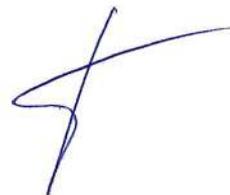
сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для спеціальності 034 «Культурологія» з галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Дисертаційна робота В. П. Данилюка відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019). Порухень академічної доброчесності не виявлено.

На підставі здійсненого аналізу можна стверджувати, що дисертаційна робота Данилюка Володимира Петровича відповідає спеціальності 034 Культурологія та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор В. П. Данилюк заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 Культурологія.

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри тележурналістики
та майстерності актора
Київського національного університету
культури і мистецтв

Михайло БАРНИЧ

Підпис <i>М. Барнич</i>	
Начальник ВК <i>М. Барнич</i>	
<i>24</i> 02	20 <i>2022</i>